

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-657446-III/10/JP

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 12. 11. 2010 r.

Pan
Radosław SIKORSKI
Minister Spraw Zagranicznych

Szanowny Panie Ministrze

W związku z badaną sprawą pani A. K., z którą wyżej wymieniona zwróciła się również do Pana Ministra, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na przepis art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403 ze zm.), regulujący obowiązek pracy poza normalnymi godzinami pracy. W myśl tego przepisu, jeżeli wymagają tego potrzeby służby zagranicznej, członek służby zagranicznej wykonuje pracę poza normalnymi godzinami pracy, a w wyjątkowych przypadkach także w niedziele i święta, bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia i prawa do czasu wolnego w zamian za czas przepracowany.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 66 ust. 2 gwarantuje pracownikowi prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy. Aktem normatywnym, do którego odsyła Konstytucja jest zatem ustawa z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 4, poz. 28 ze zm.). W świetle tej ustawy dniami wolnymi od pracy są święta enumeratywnie w niej wymienione oraz niedziele.

Powszechnie obowiązujące przepisy prawa pracy (Kodeks pracy) dopuszczają możliwość wykonywania pracy ponad obowiązujące pracownika normy czasu pracy (w godzinach nadliczbowych), jednakże za pracę w takich godzinach, oprócz normalnego wynagrodzenia, pracownikowi przysługuje dodatek w wysokości 50 % lub 100 % wynagrodzenia. Na pisemny zaś wniosek pracownika, w zamian za czas przepracowany w godzinach nadliczbowych pracodawca może udzielić mu w tym samym wymiarze czasu wolnego od pracy. Jeśli udzielenie czasu wolnego w zamian za czas przepracowany w godzinach nadliczbowych następuje bez wniosku pracownika, pracodawca udziela pracownikowi czasu wolnego od pracy w wymiarze o połowę wyższym niż liczba przepracowanych godzin nadliczbowych. W takich przypadkach pracownikowi nie przysługuje dodatek za pracę w godzinach nadliczbowych (art. 151 § 1, art. 151¹ § 1 i art. 151² Kp).

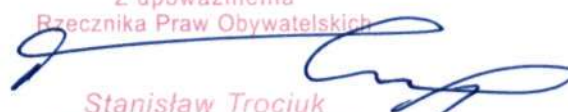
Przepisy Kodeksu pracy dopuszczają również - w wyjątkowych, enumeratywnie wskazanych przypadkach - możliwość wykonywania pracy w dni ustawowo wolne od pracy, tj. niedziele i święta (art. 151^{9a} i art. 151¹⁰). Zasady udzielania dni wolnych od pracy lub w zamian przyznawania dodatku do wynagrodzenia za pracę w niedziele i święta określa art. 151¹¹ Kp.

Pragmatyka pracownicza, do których należy również ustawa o służbie zagranicznej, wprawdzie może regulować kwestie czasu pracy w sposób odbiegający od zasad powszechnie obowiązujących, jednakże musi pozostawać w zgodzie z Konstytucją RP oraz Europejską Kartą Społeczną sporządzoną w Turynie dnia 18 października 1961 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67). Europejska Karta Społeczna w art. 4 ust. 2 przyjęła, że w celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do sprawiedliwego wynagrodzenia, umawiające się strony zobowiązują się uznać prawo pracowników do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, z zastrzeżeniem wyjątków w przypadkach szczególnych. Z art. 30 EKS wynika, że została ona ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską, która uważa się za związaną postanowieniami Karty m.in. w zakresie art. 4 ust. 2-5. Komitet Niezależnych Ekspertów, kontrolując obowiązujące w Polsce pragmatyki pracownicze, stwierdził że ich przepisy są niezgodne z art. 4 pkt 2 EKS. Niezgodność ta polega na tym, że w pragmatykach nie rekompensuje się godzin przepracowanych nadliczbowo ani wynagrodzeniem, ani czasem wolnym w zwiększonym wymiarze. Odstąpienie od obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 EKS - w ocenie Komitetu Niezależnych Ekspertów - może nastąpić jedynie w odniesieniu do „wysokich funkcjonariuszy państwowych”, nie zaś wszystkich osób pełniących funkcje publiczne.

W omawianym przypadku mamy do czynienia z niezwykle restrykcyjną regulacją prawną, która dopuszcza możliwość wykonywania pracy poza normalnymi godzinami pracy, a w wyjątkowych przypadkach także w niedziele i święta, jednakże bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia lub prawa do czasu wolnego w zamian za czas przepracowany, nie mówiąc już o zwiększonym wymiarze czasu wolnego. W ocenie Rzecznika stanowi to przejaw naruszenia Konstytucji RP oraz Europejskiej Karty Społecznej.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie potrzeby zmiany obowiązującego w tym zakresie stanu prawnego.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich